

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ І МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Україна в політиці європейських країн у

Першій та Другій світових війнах.

**Ukraine in the politics of European countries during the First
and Second World Wars. (Master's 1st year)**

Освітня програма 032 “Історія та археологія”

Рівень підготовки магістр

спеціальність 032 “Історія та археологія”

Галузь знань 03 -гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики викладання історії
Протокол № 1
від 31 серпня 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Україна в політиці європейських країн у Першій та Другій світових війнах.
Викладач	доктор історичних наук, професор Пилипів Ігор Васильович
Контактний телефон викладача	0673423136 (Viber)
Е-mail викладача	ihor.pylypiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	денна, очна та дистанційна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Згідно розкладу.
2. Анотація до курсу	

Навчальний курс ставить мету розкрити роль України у міжнародних подіях в роки Першої та Другої світових воєн. Важливість курсу полягає аналізі причин військової агресії та військових злочинів росії у сучасній російсько-українській війні. Історія світових воєн ХХ століття попереджає людство про можливість катастрофи вселенського масштабу в разі виникнення нової світової війни. Такі загрози на жаль існують у зв'язку з непередбачуваністю російського керівництва та загрозою використання ядерної зброї. Як відомо Перша та Друга світові війни розпочиналися з локальних військових конфліктів. Серед них військова агресія Росії проти України в 2014 році, яка триває до цього часу і може привести до широкомасштабного конфлікту в Європі.

Сумний досвід показує, що з удосконаленням засобів ведення війни збільшується кількість її жертв, в тому числі і цивільного населення. Так в роки Першої світової війни загинуло понад дев'ять мільйонів солдат і цивільних жителів, привів до краху чотирьох імперій та утворення нових незалежних держав. Конфлікт мав вирішальний вплив на історію ХХ століття. Друга Світова війна забрала життя понад 55 млн осіб, втрати світової економіки склали понад 4 трлн доларів. Було зруйновано понад 10 000 міст та сіл.

Важливо розкрити роль України в політиці європейських країн в часи світових воєн та наслідки цих цивілізаційних трагедій людства та не тільки для простих жителів планети, а і для тих, хто хоче встановити свою гегемонію в окремому регіоні планети чи світу. Ці наслідки будуть дуже сумними та непередбачуваними.

Програма побудована за проблемно-хронологічним принципом, використовуючи різноманітні наукові методи.

3. Мета й цілі курсу

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність – на основі засвоєних знань, умінь і навичок із дисципліни “Історія України в ХХ столітті, здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в навчальних закладах середньої освіти та у процесі навчання за спеціальністю, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов (С1).

Комунікативна – здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; користуватися вербальними і невербальними засобами передачі історичної інформації (усна відповідь, реферат, есе, доповідь на науково-звітній конференції ін.) (С2, С16).

Лінгвістична – здатність володіти іноземною мовою для пошуку і опрацювання іншомовних історичних праць і джерел (С3).

Інформаційно-цифрова компетентність – здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації із новітньої історії Центрально-Східної Європи (С4).

Соціальна і громадянська компетентність – здатність до міжособистісної взаємодії, вміння працювати в колективі й ефективно співпрацювати з учасниками навчального процесу; уміння попереджати і розв’язувати конфлікти, досягати компромісів; діяти громадсько і соціально відповідально і свідомо та з почуттям поваги до оточуючих, усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми (С6).

Навчання вчитись – здатність вчитися і спільно, і автономно, здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного) під час самостійної роботи із дисципліни, підготовки проблемних питань, проектів, самостійне набуття нових компетентностей, а також здатність виявляти і творчо підходити до вирішення проблем, ухвалювати обґрунтовані рішення, генерувати нові ідеї, під час захисту проектів, прес-конференції, захисту

проблемних питань брати відповідальність і виявляти ініціативу, визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки, вибудовувати свою навчальну траєкторію, оцінювати прогрес і результати навчання (C7).

Загальнокультурна компетентність (C8) – це здатність аналізувати й оцінювати найважливіші досягнення науки і культури України та народів Європи у першій половині ХХ ст., орієнтуватися в культурному та духовному контекстах державницьких ідеологій східноєвропейських суспільств; цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність в світі (C8).

Екологічна компетентність і здоровий спосіб життя – це здатність на основі вивченого матеріалу (вплив кліматичних змін на розвиток сільського-господарства, міграції великих груп населення, міжетнічні конфлікти, посилення соціальних протиріч; проблеми індустріального розвитку, що завдав у ХХ ст. особливої шкоди довкіллю) усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, прагнення до його збереження; здатність до здійснення професійної діяльності згідно з вимогами охорони праці й техніки безпеки; здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя (залежність тривалості життя і здоров'я людини від способу життя, харчування, санітарних умов, вакцинації) На прикладі Першої та Другої світових воєн ХХ століття показати, що війни несуть загрозу існування не тільки для екології, а і для усього людства (C9).

Фахові (предметні) компетентності:

Здатність відтворювати базові історичні знання з спільної історії України та країн Європи новітнього часу, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування цілісної історичної картини Європи, необхідних для роботи в навчальних закладах середньої освіти (C10).

Здатність усвідомлювати та інтерпретувати вивчений матеріал з історії світових воєн першої половини ХХ століття для країн Центрально-Східної Європи у новітній час, формувати й науково аргументувати власну позицію, брати активну участь у дискусіях (C11).

Розуміти і застосовувати внутрі і міжпредметні зв'язки, мати синтетичне мислення (C12).

Здатність усвідомлювати та інтерпретувати вивчене, формувати й науково аргументувати власну позицію, брати активну участь у дискусіях (C6, C7, C11).

Здатність застосовувати знання, уміння і навички для розробки навчально-методичного забезпечення дисципліни, зокрема логічно-структурних схем ін. (C13).

Здатність володіти термінологією і науковою періодизацією (C15).

Здатність користуватися вербальними і невербальними засобами передачі історичної інформації (зокрема, презентаціями, картами, таблицями ін.) (C16).

Наявність системи знань основних теорій та концепцій сучасної історіографії, основних джерел із дисципліни, вміння їх критично аналізувати, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості (C17).

Здатність порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб, соціальних груп (C18).

Здатність до усвідомлення призначення професійної діяльності вчителя історії і суспільствознавчих предметів (C21).

Здатність на основі вивченого матеріалу (зокрема, про процеси формування та діяльності політичних партій, боротьбу за розширення ролі демократичних і парламентських інституцій, дисидентський рух), ефективно реалізовувати громадянські права та обов'язки (C22).

Формувати економічну грамотність і підприємливість на основі вивчення економічних питань історії Центрально-Східної Європи у новітній час. (C23).

Здатність, на основі вивчення історії спільної історії України та країн Європи у новітній час, формувати високу історичну й громадянську свідомість, національну гідність та історичну національну пам'ять, вміння використати на практиці здобуті знання із дисципліни з метою проведення патріотичного виховання серед молоді (С24).					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			денна – 16 / заочна –6		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			14 / 4		
самостійна робота			60 / 80		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
2	Освітня програма 032 “Історія та археологія” Рівень підготовки магістр спеціальність 032 “Історія та археологія	1	вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Джерела та історіографія світових воєн та місце в ній України. Сучасна українська історіографія Першої та Другої світових воєн. Загальні праці світової історіографії про вплив світових воєн на політичний та суспільно-економічний розвиток. Архівні матеріали та зібрання документів, виданих в Україні та країнах Європи про політику урядів цих країн в роки світових воєн щодо України. <i>Матеріали архівів, виданих у цих країнах після розпаду комуністичної системи на рубежі ХХ- ХХІ століть.</i>	Лекція (2 год.)	[1-22; 27; 29; 28; 31]	2 год.	4	Згідно розкладу занять
Тема 2 Україна в контексті взаємовпливів на Європи на рубежі ХІХ-початку ХХ століть. Міжнародні відносини на початку ХХ століття.	Лекція (2 год.)	[1; 3; 4; 8; 13; 17; 18; 23; 24; 25; 30]	2 год.		Згідно розкладу занять

Утворення військово-політичних блоків. Антанта та Четверний союз. Загострення суспільної кризи в країнах Центрально-Східної Європи.					
Тема 3. Країни Балканського півострова напередодні та в роки Першої світової війни. Балканські війни та їх наслідки для країн Балканського півострова. Становлення нових держав на Балканах. Боснія та Герцоговина. Македонія. Греція. Албанія. Румунія.	Лекція (2 год.)	[2; 4; 8; 10; 15; 16; 18; 19; 24; 26; 29; 29]	2 год.	5	Згідно розкладу занять
Тема 4. Перша світова війна як прояв кризи європейської цивілізації. Загострення суспільно-політичної кризи. Політика Німеччини на розпалювання військового конфлікту в Європі. Загострення міжнародного протистояння між великими державами. Передумови та причини світової війни.	семінарське заняття (2 год.)	[2; 4; 8; 15; 16; 18; 19; 24; 29; 29; 33; 34; 36; 39; 40; 42]	2 год.		[2; 4; 8; 15; 16; 18; 19; 24; 29; 29]
Тема 5. Україна в планах європейських країн у роки Першої світової війни. Політичні орієнтації державної влади в країнах ЦСЄ. Хід військових дій. Зміни в суспільно-політичних поглядах політичних еліт. Соціальні потрясіння. Хід військових дій. Особливості політичного розвитку окремих країн ЦСЄ.	Лекція (2 год.) семінарське заняття (2 год.)	[2; 4; 8; 15; 16; 18; 19; 24; 29; 29; 33; 34; 36; 39; 40; 42]	2 год.	5	Згідно розкладу занять
Тема 6. Використання українських ресурсів російською імперією в роки Першої світової війни	Лекція (2 год.)	[1; 2; 3; 9; 16; 19; 20; 21; 22; 23; 30]	2 год.	5	Згідно розкладу занять

<p>Вступ Російської імперії у війну. Плани Росії у війні та загарбницькі плани відносно Галичини. Наступ російських військ в 1914 році. Поразки російської армії Брусилівський прорив 1916 р. та військові поразки. Військові дії на території України. Лютнева революція 1917 року в Росії. Більшовицький переворот. Поразка Росії у війні. Чехословацький <u>кóрпус</u> у складі російської армії.</p>	<p>Самост. робота (2 год.)</p>				
<p>Тема № 7 Австро-Угорська монархія в роки війни: воснні дії і політика. Україна у планах імперії. Плани перебудови монархії. Розпад імперії та утворення Австрійської Республіки. Угорщина під час війни. Революційні події 1918 р., проголошення Угорської радянської республіки. Політика держав Антанти стосовно Угорщини. Встановлення диктатури М.Хорті. Чеські і словацькі землі в роки війни. Поляризація чеських і словацьких політичних сил: два центри еміграції. "Чехословакізм". Чеська мафія. Чехословацька національна рада і Празький національний комітет. Словацька ліга. Клівлендська і Пітсбурзька угоди. Проголошення Чехословацької Республіки.</p>	<p>Самостійна. робота (4 год.)</p>	<p>[8; 16; 17; 18; 19; 34; 36; 39; 42]</p>	<p>2 год.</p>	<p>5</p>	
<p>Тема № 8. Україна в планах Польщі в роки війни. Формування території і кордонів Польської Республіки. Польсько-українська і польсько-радянська війни. Ризький договір. Парламентська демократія. Соціально-економічні реформи.</p>	<p>Самост. робота (4 год.)</p>	<p>[1; 2; 3; 4; 8; 16; 17; 18; 19; 34; 36; 39; 31; 42]</p>	<p>2 год.</p>	<p>5</p>	

<p>Фінансування СРСР підривної діяльності проти польської держави та Комуністичних партій Польщі, Західної України та Західної Білорусії. Державний переворот 1926 р., "санаційний" режим. Становище національних меншин. Зовнішня політика Польщі: між Німеччиною і СРСР. Пакт Молотова-Ріббентропа. Агресія СРСР проти Польщі.</p>					
<p>Тема № 9. Сербія і Чорногорія під час війни. Участь українців у військових діях на Балканах. Окупація Сербії і Чорногорії. Салонікський фронт. Сербська і чорногорська еміграція. Політика Антанти у питанні об'єднаної югослов'янської держави. Звільнення Сербії і Чорногорії. Усунення короля Ніколи. Проголошення Держави Словенців, Хорватів і Сербів. Виникнення Королівства Сербів, Хорватів і Словенців.</p>	<p>Самост. робота (2 год.)</p>	<p>[2; 4; 8; 15; 16; 18; 19; 24; 29; 29; 33; 34; 36; 39; 40; 42]</p>	<p>2 год.</p>		
<p>Тема № 10. Участь Болгарії у війні. Участь Болгарії у війні. Антивоєнні настрої і соціальна боротьба. Капітуляція Болгарії і зміна владних структур. Македонське питання в роки війни. Суспільно-політичне становище Греції. Участь у воєнних діях. Греко-турецькі суперечності. Албанія у політиці європейських держав. Соціальні і політичні орієнтації албанців</p>	<p>Самост. робота (2 год.)</p>	<p>[2; 4; 8; 15; 16; 18; 19; 24; 27; 29; 33; 34; 36; 39; 40; 42; 43]</p>	<p>2 год.</p>	<p>5</p>	
<p>Тема 11. Крах європейських імперій і утворення незалежних держав. Україна у післявоєнному устрої Європи: проблема кордонів і</p>	<p>Лекція (2 год.) Самост. робота</p>	<p>[2; 4; 14; 15; 24; 25; 28; 29; 30; 31]</p>	<p>4 год.</p>	<p>5</p>	<p>Згідно розкладу занять</p>

Версальська система мирних договорів. Поразка українських визвольних змагань та її наслідки. Основні етапи й тенденції світового розвитку. Нові держави Європи: вибір між демократією і тоталітаризмом. Країни Центрально-Східної Європи в міжнародних стосунках: між Німеччиною і СРСР. Назрівання нової світової війни.	(4 год.)				
Тема № 12. Українці в політиці Польської держави у міжвоєнний період. Формування території і кордонів Польської Республіки. Польсько-українська і польсько-радянська війни. Ризький договір. Парламентська демократія. Соціально-економічні реформи. Державний переворот 1926 р., "санаційний" режим. Становище національних меншин. Зовнішня політика Польщі: між Німеччиною і СРСР. Пакт Молотова-Ріббентропа. Агресія проти Польщі	Самост. робота (4 год.)	[1; 2; 3; 4; 8; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 18; 19; 24; 29; 29; 31; 33; 34; 36; 39; 40; 42]	4 год.	5	
Тема № 13. Чехословаччина між двома світовими війнами. Закарпаття в складі Чехословаччини. Становлення Чехословацької Республіки. Проблема кордонів. Політична система та суспільство. Конституція 1920 р. Підкарпатська Русь у складі ЧСР. Словацьке суспільство та його політики. Ідеологія чехословакізму. Німецька меншина. Політична боротьба 1930-х років. Культурне життя. Зовнішня політика ЧСР. Мюнхенська угода. Поділ Чехословаччини.	Самост. робота (4 год.)	[1; 8; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 18; 19; 24; 29; 29; 33; 34; 36; 39; 40; 42]	4 год.	5	

<p>Тема № 14. Угорщина в міжвоєнний період та її територіальні претензії до українських земель. Проблема кордонів. Диктатура М.Хорти. Політичні партії і структури. Угорське суспільство та його орієнтації. Культурне життя. Зовнішня політика. Приєднання до Антиконтинентівського пакту. Окупація Підкарпатської Русі.</p>	<p>Самост. робота (4 год.)</p>	<p>[1; 8; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 18; 19; 22; 24; 29; 29; 33; 34; 36; 39; 40; 42]</p>	<p>2 год.</p>	<p>5</p>	
<p>Тема № 15. Румунія у 1918 – 1940 рр. Українські землі у складі Румунії у міжвоєнні роки ХХ століття. Розширення території Румунії. Румуно-угорські і румуно-болгарські суперечності. Соціальні і політичні конфлікти. Економіка і соціальна структура суспільства. Політична боротьба і утвердження королівської диктатури. Румуно-німецький союз. Українська меншина в Румунії. Культурне життя.</p>	<p>Самост. робота (4 год.)</p>	<p>[1; 8; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 18; 19; 22; 24; 29; 29; 33; 34; 36; 39; 40; 42</p>	<p>2 год.</p>	<p>5</p>	
<p>Тема № 16. Білорусь у складі СРСР. Українці в Білоруській державі. Проголошення РСРБ та формування її кордонів. Радянська система. Соціально-економічний розвиток. Особливості соціально-економічного розвитку. Політика масової русифікації населення. Репресивна політика радянської влади. Проблема Західної Білорусі. Білорусь в роки Другої світової війни. Радянські партизани та боротьба з нацизмом. Відновлення радянської влади після війни в Білорусії. Проблема Західної Білорусі. Особливості розвитку Литви,</p>	<p>Самост. робота (4 год.)</p>	<p>[2; 4; 8; 15; 16; 18; 19; 24; 27; 29; 33; 34; 36; 39; 40; 42; 43]</p>	<p>2 год.</p>	<p>5</p>	

Латвії, Естонії в міжвоєнні роки.					
<p>Тема 17. Друга світова війна як прояв кризи європейської цивілізації</p> <p>Передумови і початок війни. Міжнародні відносини на початковому етапі війни. Фашистський "новий порядок". Окупаційні режими і суспільства країн-сателітів. Німецько-радянська війна. Рух Опору в окупованих країнах. Політичні орієнтації Руху Опору. Зміни суспільної свідомості народів регіону в роки війни. Антигітлерівська коаліція. Центрально-Східна Європа в політиці Великої Трійки. Розгром Німеччини та її сателітів, геополітичні зміни в регіоні. Встановлення режимів "народної демократії".</p>	семінарське заняття (2 год.)	[2; 4; 8; 9; 16; 18; 19; 24; 27; 29; 33; 34; 36; 39; 40; 42; 43]	2 год.	5	
<p>Тема № 18. Нацистський окупаційний режим в Україні. Холокост.</p> <p>Політика нацистів щодо захоплених народів. Холокост. Концтабори. Масові вбивства цивільного населення. Військовополонені. Примусова депортація молоді в Німеччину для рабської праці. Геноцид окремих народів. Боротьба в'язнів нацистських концтаборів проти окупантів. Варшавське повстання.</p>	семінарське заняття (2 год.)	[2; 4; 8; 9; 16; 18; 19; 24; 27; 29; 33; 34; 36; 39; 40; 42; 43]	2 год.	5	
<p>Тема № 19. Угорщина в роки Другої світової війни. Окупація Закарпаття.</p> <p>Суспільство та економіка. Участь у воєнних діях. Розширення території Угорщини. Створення прорадянських осередків влади. Ліквідація профашистського режиму".</p>	Самост. робота (4 год.)	[4; 5; 14; 18; 24; 28; 31]	2 год.	4	Згідно розкладу занять

<p>Тема № 20. Польське суспільство в роки війни. Польсько-українські відносини. Польське суспільство в роки війни: соціальні і свідомісні зрушення. Окупаційний режим на польських землях. Польський еміграційний уряд і Рух Опору на окупованих землях. Політика СРСР у польському питанні. Польсько-радянський договір 1941 р. Поляки у СРСР. Розрив відносин СРСР з еміграційним урядом. Польське питання на міжнародній арені. Варшавське повстання. Вступ Червоної Армії на територію Польщі і встановлення режиму "народної демократії".</p>	<p>семінарське заняття (2 год.)</p>	<p>[1; 2; 3; 4; 8; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 18; 19; 24; 29; 29; 31; 33; 34; 36; 39; 40; 42]</p>	<p>2 год.</p>	<p>5</p>	
<p>Тема № 21. Чеські землі і Словаччина під час війни. Українські добровольці у чеській армії. Гітлерівська політика в протектораті Богемія і Моравія. Два центри чеської еміграції. Рух Опору. Чеське суспільство часів війни. Політика еміграційного уряду Чехословаччини. Чесько-словацькі стосунки. Словацька держава: устрій і політика. Словацька еміграція. Словацька Національна рада. Національне повстання 1944 р. Утворення Національного фронту чехів і словаків. Визволення Словаччини і Чехії. Празьке повстання 1945 р. Відновлення Чехословацької Республіки.</p>	<p>Самост. робота (4 год.)</p>	<p>[1; 2; 3; 4; 8; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 18; 19; 24; 29; 29; 31; 33; 34; 36; 39; 40; 42 ; 43]</p>	<p>2 год.</p>	<p>5</p>	
<p>Тема № 22. Румунія у війні: суспільство і армія. Українці в Румунії.. Втрата Бессарабії і створення Молдавської РСР у складі СРСР. Режим Й.Антонеску. Участь у воєнних діях.</p>	<p>Самост. робота (2 год.)</p>	<p>[1; 2; 3; 4; 8; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 18; 19; 24; 29; 29;</p>	<p>1 год.</p>	<p>5</p>	

Формування опозиції. Державний переворот 1944 р. та його наслідки. Уряд П. Грозу. Окупація Румунії радянськими військами.		31; 33; 34; 36; 39; 40; 42]			
Тема № 23. СРСР в роки Другої світової війни Військові дії на Східному фронті. Українці в умовах воєнних протистоянь. Військові дії на території України. Поляки в Червоній Армії в роки війни. Армія Андерса. Армія Берлінга. Армія Крайова. Українці у складі Армії генерала Андерса в роки Другої світової війни Дипломатичні відносини між Радянським Союзом та польським урядом у вигнанні. Польські та чехословацькі військові частини в складі Червоної Армії (1942—1945 рр.).	Лекція (2 год.) семінарське заняття (2 год.) Самост. робота (4 год.)	[3; 4; 5; 6; 7; 16; 18;27;30; 33; 36]	6 год.	5	Згідно розкладу занять
Тема 31. Польське питання в політиці СРСР в роки Другої світової війни. Антиукраїнська політика радянської влади . Передача Польщі українських земель та депортація українців.Окупація Польщі Червоною Армією у вересні 1939 р. Радянський окупаційний режим на колишніх польських землях. Польський еміграційний уряд і Рух Опору на окупованих землях. Політика СРСР у польському питанні. Польсько-радянський договір 1941 р. Поляки у СРСР. Розрив відносин СРСР з еміграційним урядом. Польське питання на міжнародній арені. Варшавське повстання 1944 року та реакція на нього радянського керівництва. Вступ Червоної	семінарське заняття (2 год.) Самост. робота (2 год.)	[1; 2; 3; 4; 6; 9; 16; 18; 21; 29; 30; 25-А]	4 год.	4	Згідно розкладу занять

Армії на територію Польщі і встановлення режиму "народної демократії".					
<p>Тема 32. Політика СРСР щодо Угорщини в роки Другої світової війни. Питання Чехословаччини після мюнхенських домовленостей 1938 р. в політиці СРСР щодо Угорщини. Реакція на загарбання Угорщиною Карпатської України. Суспільство та економіка Угорщини в роки війни. Участь у воєнних діях. Розширення території Угорщини. Створення прорадянських осередків влади на завершальному етапі військових дій. Ліквідація профашистського режиму. Окупація країни Червоною армією.</p>	Самостійна робота (4 год.)	[2; 4; 8; 9; 15; 16; 22; 24; 25; 29; 31]	2 год.	5	Згідно розкладу занять
<p>Тема 33. Чеське та словацьке питання в політиці СРСР у роки Другої світової війни. Окупація Закарпаття.</p> <p>Реакція СРСР на Мюнхенські домовленості 1838 року. Використання чехів у військових діях Червоної Армії. Два центри чеської еміграції. Рух Опору. Чеське суспільство часів війни. Політика еміграційного уряду Чехословаччини. Чесько-словацькі стосунки. Словацька держава: устрій і політика. Словацька еміграція. Словацька Національна рада. Національне повстання 1944 р. Утворення Національного фронту чехів і словаків. Визволення Словаччини і Чехії. Празьке повстання 1945 р. Відновлення Чехословацької Республіки та окупація її радянською армією.</p>	Самост. робота (4 год.)	[2; 4; 13; 16; 17; 18; 25; 28; 29]	4 год.	5	

<p>Тема 34. Післявоєнний устрій світу. Протиборство двох світових систем та Україна. Зміни в політичному устрої європейських країн у післявоєнні роки. Вплив політичних процесів у СРСР на розвиток країн Центрально-Східної Європи в 1945—1991 рр. Результати Другої світової війни для України та народів Європи.</p>	<p>Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)</p>	<p>[1; 2; 4; 16; 17; 18; 25; 29; 31]</p>	<p>4 год.</p>	<p>5</p>	
--	--	---	---------------	----------	--

6. Система оцінювання курсу

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>100-бальна</p> <p>Контроль знань і умінь студентів здійснюється шляхом обговорення й оцінювання виступів і рефератів на семінарських заняттях, проведення письмових контрольних робіт за підсумками вивчення матеріалу першого та другого змістових модулів, співбесід і перевірки конспектів у ході відпрацювання студентами пропущених занять і отриманих негативних оцінок.</p> <p style="text-align: center;">Шкала оцінювання: національна та ECTS</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2" style="width: 15%;">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th rowspan="2" style="width: 10%;">Оцінка ECTS</th> <th colspan="2" style="width: 75%;">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th style="width: 40%;">для екзамену, курсового проекту (роботи), практики</th> <th style="width: 35%;">для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">90 – 100</td> <td style="text-align: center;">A</td> <td style="text-align: center;">відмінно</td> <td rowspan="5" style="text-align: center; vertical-align: middle;">зараховано</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">80 – 89</td> <td style="text-align: center;">B</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">добре</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">70 – 79</td> <td style="text-align: center;">C</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">60 – 69</td> <td style="text-align: center;">D</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">задовільно</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">50 – 59</td> <td style="text-align: center;">E</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">26 – 49</td> <td style="text-align: center;">FX</td> <td style="text-align: center;">незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td style="text-align: center;">не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">0-25</td> <td style="text-align: center;">F</td> <td style="text-align: center;">незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> <td style="text-align: center;">не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> </tr> </tbody> </table>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	90 – 100	A	відмінно	зараховано	80 – 89	B	добре	70 – 79	C	60 – 69	D	задовільно	50 – 59	E	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS			Оцінка за національною шкалою																									
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку																										
90 – 100	A	відмінно	зараховано																										
80 – 89	B	добре																											
70 – 79	C																												
60 – 69	D	задовільно																											
50 – 59	E																												
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання																										
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни																										
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Магістр може самостійно запропонувати та розробити тему ІНДЗ, попередньо обговоривши її з викладачем.</p> <p>Основні вимоги до оформлення роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обґрунтування вибраної теми; • опрацювання і аналітичний виклад відповідної літератури; • наявність авторського (творчого) тексту; • наявність списку використаних джерел. <p>Обсяг роботи узгоджується в робочому порядку залежно від характеру та теми ІНДЗ.</p>																												

Семінарські заняття	<p><i>Загальні критерії оцінювання:</i></p> <p><i>“відмінно”</i> – здобувач демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p><i>“добре”</i> – здобувач демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;</p> <p><i>“задовільно”</i> – здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p><i>“незадовільно”</i> – здобувач не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність результатів поточного контролю знань – позитивних оцінок за семінарські заняття та контрольну роботу, опрацювання питань для самостійної роботи, індивідуального завдання, хоча б мінімальна позитивна підсумкова оцінка за працю впродовж семестру (50 б.)

7. Політика курсу

Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є вивчення навчального матеріалу за кожною темою. Специфіка курсу здебільшого передбачає оволодіння основним понятійним апаратом в галузі духовної культури України. Кожен магістр повинен ознайомитися і дотримуватись Положенню про академічну доброчесність Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Статуту і Правил внутрішнього розпорядку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Зокрема, для успішного засвоєння навчального матеріалу аспірант зобов’язаний:

- не запізнюватися на заняття;
 - не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку;
 - самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття;
 - конструктивно підтримувати зворотній зв’язок на всіх заняттях;
 - брати активну участь у навчальному процесі;
 - своєчасно і акуратно виконувати завдання для самостійної роботи;
 - відключити мобільний телефон під час занять;
 - бути терпимим і доброзичливим до однокурсників та викладачів;
 - участь у контрольних заходах (поточний контроль, модульний контроль, контроль самостійної роботи; підсумковий контроль);
- будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, якщо тільки робота не має груповий формат, використання завантажених з Інтернету матеріалів кваліфікується як порушення норм і правил академічної доброчесності та передбачає притягнення винного до відповідальності, у порядку, визначеному чинним законодавством та Положенням про академічну доброчесність ПНУ імені Василя Стефаника.

Система поточного оцінювання знань

аспірантів на семінарських заняттях

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступа виконання письмового завдання магістрам. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів магістерського ступеня із зазначеної теми під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання практичних завдань.

Критерії поточного оцінювання:

«5» – в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.

«4» – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

«3» – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

«2» – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати магістри під час практичних занять сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих).

Середній бал за поточний контроль переводиться у 60 бальну шкалу.

ДОДАТКОВІ БАЛИ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Доповнення усного виступу:

2 бали – отримують магістри, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

1 бал – отримують магістри, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до виступаючих:

2 бали – отримують магістри, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

1 бал – отримують магістри, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Експрес-контроль:

2 бали – бали нараховуються магістрам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

1 бал – отримують магістри, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити

лише деякі проблеми теми.

Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами):

Програмою курсу визначено перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Студентам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми бали нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.

1 бал – нараховуються магістрам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

Система оцінювання знань самостійної роботи аспірантів

Самостійна робота студентів:

1. Тестування

2. Індивідуальна робота

Тестовий контроль: студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат).

Максимальна кількість балів за тестування становить 20 балів (40 тестів по 0,5 бали)

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального завдання (ІЗ).

Максимальна кількість балів за ІЗ становить 20 балів.

Контроль знань індивідуальної роботи проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Модульний контроль знань індивідуальної роботи студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або індивідуальних завдань.

Критерії контролю знань індивідуальної роботи студентів (за виконання письмової контрольної роботи або індивідуального завдання):

17-20 балів - в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання.

13-16 балів - достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

9-12 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

5-8 балів - не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

1-4 балів - частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при

цьому суттєві помилки. Правильновирішив окремі тестові завдання.

0 балів - не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Індивідуальне завдання виконується в окремому зошиті або друкується на окремих аркушах.

Підсумковий контроль

Підсумковою формою контролю є залік, який виставляється як сума балів за модулями.

магістр повинен набрати не менше 50 балів у сумі за два змістові модулі:

М 1. Поточний контроль (1-60 балів).

М 2. Самостійна робота (1-40 балів).

Якщо студент набрав менше 50 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою теоретичної і прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.

Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.

В умовах карантину ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми ZOOM.

Повторне складання заліків допускається не більше двох разів з кожної дисципліни:

один раз викладачеві (**талон №2**) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог,

другий – комісії (**талон №3**) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.

Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється **повторне вивчення** навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).

Підхід до навчання студенто-центрований, стиль спілкування та взаємодії – демократичний. В процесі вивчення дисципліни вітається й заохочується активна робота під час роботи в аудиторії, творча співучасть у здобутті знань, готовність до обговорення питань, що розглядаються, як результат самостійного опрацювання рекомендованих першоджерел і літератури та самостійного пошуку інформації в мережі Інтернет. Запитання, що виникають, можливі як у ході заняття, так і в кінці, коли виділяється час для обговорення, а також на консультаціях, під час яких здійснюється й відпрацювання пропущених занять і невиконаних видів робіт.

Докторанти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності та вимог Положення про запобігання плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Кодексу честі ПНУ, яким визначаються норми поведінки студентів і працівників університету:

https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/code_of_honor-2.doc

Для оперативної комунікації та обміну інформацією створюємо власну групу в месенджері Viber або в одній із соціальних мереж (за бажанням здобувачів).

Усі основні матеріали з курсу доступні в системі дистанційного навчання університету.

8. Рекомендована література

1. Андрущенко І., Андрущенко Б., Шумлянська Н. Historia Polski. К.: вид. «Арій». 2017. 186 с.
2. Баран З., Полещук Т. Країни Центральної та Східної Європи в міжвоєнний період (навчально-методичний посібник). – Львів, 1999.
3. Дейвіс Норман. Боже ігрище: Історія Польщі. К. Вид. «Основи». 2008.-1980 с.
4. Дейвіс Норман. Європа : Історія Польщі. К. Вид. «Основи». 2008.-1464 с.
5. Гісторыя Беларусі. У 2 ч. – Мінск, 1998. Ч. 1-2.
6. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. – Львів, 2002.
7. История Белоруси. Учебное пособие. – Минск, 1997.
8. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій: Навч. посібник/ В.І.Яровий, П.М.Рудяков, В.П.Шумило та ін. – К., 2001.
9. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2001. – 660 с.
10. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 284 с.
11. Красівський О. Галичина у першій чверті ХХ ст. Проблема польсько-українських стосунків. – Львів, 2000. – 416 с.
12. Марчук В. Українська Греко-Католицька Церква: історичний нарис. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – 164 с.
13. Пилипів І. В. Греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Східної Галичини (1918–1939 рр.) : монографія / І. В. Пилипів. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2011.- 440 с.
14. Пилипів І.В. Конкордат Речі Посполитої з Апостольським престолом та його наслідки для ГКЦ / І. Пилипів // Науковий вісник Чернівецького університету. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. - 2010. - Вип. 514-515. - С. 166-171.
15. Пилипів І. В. Розвиток адміністративно-територіальної структури Галицької греко-католицької митрополії (1918–1939 рр.) / І. Пилипів // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Вип. 18. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 37–43.
16. Пугач Є. П. Встановлення тоталітарних режимів в Центральній та Південно-Східній Європі. – Харків, 2008.
17. Половець В. М. Історія слов'ян (1901–1941 рр.). Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти/ В. М. Половець. – Чернігів. 2000.
18. Хрестоматія по истории южных и западных славян: В 3 т. – Минск, 1987-1991. – Т. 3.
19. Чорній В. Історія Болгарії. – Львів, 2007.
20. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у ХХ столітті. Курс лекцій. Київ, 1996.
21. Яровий В.І. Новітня історія країн Східної Європи. 40-90-ті роки ХХ ст. Київ, 1997.
22. Яровий Я. І. Новітня історія Центральноєвропейських та балканських країн. ХХ століття. Київ, 2005.

Додаткова література

23. Алексієвець Л. М. Новітня історія Польщі (1918–1939) / Л. М. Алексієвець. – Київ–Тернопіль: Астон, 2002. 320 с.;
24. Алексієвець Л. М. Польща: шляхом відродження державної незалежності 1918–1939 / Л. М. Алексієвець. –Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. 448 с.;
25. Баран З. Історія Югославії. 1918–1990 рр./ З. Баран, М. Кріль. Текст лекцій. – Львів, 1997.

26. Бейли О. С. Новейшая история Югославии (1919–1974 гг.) / О. С. Бейли. – Львов, 1975.
27. Болгария в XX веке: Очерки политической истории. – М., 2003.
28. Гетені М. Деякі міркування стосовно звернення мораван до візантійського імператора Михаїла III / М. Гетені // Проблеми слов'янознавства. – 2010. – Вип. 59. – С. 11–21.
29. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795–1990 / Г. Дильонгова. – К., 2007.
30. Зашкільняк П. Історія Польщі від найдавніших часів до наших днів / П. Зашкільняк, М. Крикун. – Львів, 2002.
31. Комар В. Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1921–1939 рр.) / В. Комар. – Івано-Франківськ, 2011.
32. Кріль М. Слов'янські країни на рубежі епох: трансформація суспільства наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Навч. посібник / М. Кріль. – Дрогобич, 2008.
33. Мировые войны в истории человечества (к 100-летию начала Первой и 75-летию Второй мировых войн) : монография / [Троян С. С., Гловко Н. Л., Фисанов В. П. и др.]; науч. ред. С.С. Троян. – К., 2016.
34. Міжнародні відносини напередодні й у період Першої світової війни 1914–1918 рр. (у документах і спогадах сучасників). Хрестоматія / Автори-укладачі О. І. Овчаренко, О. В. Сухушина. – Черкаси, 2016.
35. Постоловський Р. М. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944–1953 рр.) / Р. М. Постоловський, Є. П. Пугач, С. Ю. Страшнюк: Хрестоматія для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України. – Харків, 2008.
36. Перша світова війна і революції: вектори соціокультурних трансформацій: Колективна монографія / Наукова редакція д. і. н., проф. С. С. Троян. – К., 2017.
37. Страшнюк С. Ю. Політичні кризи та анти тоталітарні рухи у країнах Східної Європи (50-80-ті рр.) / С. Ю. Страшнюк, Є. П. Пугач : Хрестоматія за спецкурсом для студентів історичного факультету Харківського державного університету. – Харків, 1998.
38. Овчаренко О. І. Югославія між Німеччиною та СРСР (1940–1941 рр.) / О. І. Овчаренко, О. В. Сухушина // Вісник Черкаського університету. Серія історичні науки: [зб. наук. ст.]. – Вип. 202. Ч. III. – Черкаси, 2011. – С. 61–72.
39. Овчаренко О. І. На шляху до Балканських війн 1912–1913 рр. / О. І. Овчаренко // Вісник Черкаського університету: сер.: Історичні науки. – Вип. 35. – 2012. – С. 62–75.
40. Овчаренко О. І. Джерела й наслідки Боснійської кризи (1908–1909 рр.) / О. І. Овчаренко, О. В. Сухушина // Вісник Черкаського університету. Серія історичні науки: [зб. наук. ст.]. – Черкаси, 2009. – Вип. 160–161. – С. 180–194.
41. Сухушина О. В. Колабораціоністи в Сербії під час нацистської окупації / О. В. Сухушина // Вісник Черкаського університету. Серія історичні науки. Вип. 212. – Черкаси, 2011. – С. 112–120.
42. Сухушина О. В. Франц Фердинанд д'Есте: деякі штрихи до біографії та поглядів у контексті внутрішньої і зовнішньої політики Австро-Угорщини / О. В. Сухушина // Вісник Черкаського університету. Серія Історичні науки : зб. наук. пр. – Вип. 35. – 2014. – С. 7–21.
43. Чорній В. Історія Болгарії / В. Чорній. – Львів, 2007.

